

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ORTODOXIA — VIAȚĂ ÎN HRISTOS

Rugăciunea — taină a vieții credinciosului

Sub titlul „Ortodoxia — viață în Hristos”, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Mladin, sub patronajul căruia apare Telegraful Român, își propune un ciclu de eseuri prin care va oferi credincioșilor posibilitatea de a cunoaște frumusețea și profunzimea adevărilor credinței noastre.

Rugăciunea este respirația sufletului însetat după Dumnezeu. Este manifestarea firească, dar și cea mai înaltă a credinței noastre. Sintem întru atât credincioși, întru cât stăm în comuniune cu Dumnezeu și stăm întru atât în comuniune cu Dumnezeu întru cât ne rugăm.

Rugăciunea este o taină, care se luminează numai în evidența trăirii credinciosului, fără a ajunge vreodată să fie exprimată în cuvinte potrivite. De aceea, pe drept cuvânt, Fericitul Augustin spunea despre rugăciune: „Dacă nu mă întreb ce este, știu ce este; dacă mă întreb ce este, nu știu”. E o funcție elementară a sufletului, care are înfiptă în centrul lui săgeata de foc a dorului după Dumnezeu. Și ca toate funcțiile elementare ale vieții, e o evidență a trăirii credinciosului, pentru care definiția e numai o schemă, un cadru gol. De aceea cel ce vrea să știe ce este rugăciunea, să nu întrebe pe nimeni, ci să-și întrebe propriul suflet, să-l adape la izvoarele vieții divine și va ști ce este rugăciunea.

Și acum să pornim pe cărarea bătătorită a cuvintelor care, în capacitatea lor, vor să încapă neîncăputul. Ce este rugăciunea? — E înălțarea sufletului în Dumnezeu; e convorbirea tainică dintre credincios și Dumnezeu. E sufletul religiei. „Prin rugăciune religia devine viață în Dumnezeu, comuniune cu veșnicia. Fără rugăciune credința rămâne o convingere teoretică; fără rugăciune cultul devine o formalitate; fără rugăciune fapta morală e lipsită de adâncime religioasă; fără rugăciune iubirea de Dumnezeu e mută; fără rugăciune credinciosul rămâne departe de Dumnezeu, se deschide o prăpastie între Creator și creatură. În rugăciune credinciosul se înalță la ceruri și cerul se coboară pe pământ, se sfișie vălul dintre lumea văzută și cea nevăzută, credinciosul pășeste înaintea lui Dumnezeu spre a vorbi cu El. În rugăciune se întâlnesc cele de sus cu cele

de jos, inima smerită cu Dumnezeu Cel necuprins” (Heiler, *Das Gebet*, p. 495). Ea e taina inimii credinciosului cu veșnicia, e comuniunea sufletului cu Dumnezeu.

Nu atât ce spui în rugăciune e esențial: că preamărești, că adori, că-ți exprimi recunoștința și admirația, că-ți exprimi durerile și dorurile, ci faptul că prin rugăciune ești în fața lui Dumnezeu, intri în raport de comuniune și prezența Lui cea necuprinsă îți umple sufletul. Eliberat de creatură și de sine însuși sufletul e înălțat în Dumnezeu, îngenuchiază în fața imensității divine. E o realitate ce ne învăluie și ne înalță, pe care o adorăm, căreia îi mărturisim cu încredere totul, căci în mîna ei e destinul nostru și al lumii.

Rugăciunea este un act personal, o zguduire lăuntrică, o avîntare a sufletului spre zărilor necuprinsului. Nostalgia noastră după Dumnezeu își găsește limanul în rugăciune. Rugăciunea e suvoi de primăvară care rupe zăgazuri, smulge rădăcini și frînturi de glie, dar în involburarea ei se prăvălește spre același limanuri și zămislește viață: este un nou suflet, o nouă inimă ce se mărturisește Domnului, este expresia supremă a unui suflet în freamăt de furtună. Natural, o astfel de rugăciune nu se va mai turna în anumite tipare; ea va fi năvalnică, liberă, plină de sinceritate pînă la dramatism.

Rugăciunea presupune „credința într-un Dumnezeu viu și personal, credința în prezența lui reală și nemijlocită și raportul viu în care intră credinciosul cu acest Dumnezeu trăit ca prezență” (Heiler, *op. cit.*, p. 489). Cine nu are această credință nici nu se poate ruga cu adevărat. Trebuie însă să fim totodată conștienți că numai rațiunea nu poate decide definitiv asupra credinței: singurul mijloc care ne descopere efectiv pe Dumnezeu este rugăciunea.

† NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

PÎINE PENTRU SUFLET

BUNĂTATEA

După ce Mîntuitorul binecuvîntase pe copiii aduși de mamele lor la El, un tînăr bogat a alergat înaintea Lui și l-a întrebat: „Învățătorule, bune, ce să fac ca să moștenez viața veșnică?” Iisus i-a răspuns: „De ce-mi zici bun? Nimeni nu este bun, fără numai unul Dumnezeu” (Marcu 10, 17—18). După aceea Mîntuitorul a adăugat că viața veșnică se obține prin ținererea poruncilor lui Dumnezeu.

În această scurtă convorbire dintre tînăr și Iisus, întîlnim de trei ori cuvîntul „bun”. Odată cu privire la Domnul nostru Iisus Hristos, a doua oară în mod indirect cu referire la oameni și în al treilea rînd cu privire la Dumnezeu.

Tînărul care se adresează Mîntuitorului cu cuvintele „bun” mărturisește prin aceasta că Iisus este Dumnezeu, pentru că numai la Dumnezeu se poate afla atîta bunătate precum a arătat Iisus în lume.

Într-adevăr, Dumnezeu este bun, este izvorul bunătății desăvîrșite. Dar noi n-am fi cunoscut această bunătate dumnezeiască, dacă nu s-ar fi făcut cunoscută prin Iisus Hristos.

Prin Iisus Hristos am cunoscut bunătatea cea fără de margini a lui Dumnezeu. Tot ceea ce au spus proorocii, tot ceea ce citim în psalmi și în cărțile Legii Vechi despre bunătatea lui Dumnezeu, credincioșii cunosc această bunătate prin întruparea Fiului lui Dumnezeu. Mai mult chiar, Iisus Hristos a venit în lume ca să ne facă părtași de această bunătate atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu și să ne ajute ca să fim și noi buni.

Cînd am fost botezați s-au rostit cuvintele: „Cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat” (Gal. 3, 24). Prin Taina Botezului, precum și prin celelalte sfinte taine ni se dă harul de a putea viețui după chipul arătat nouă de Mîntuitorul, de a fi următorii Lui întru toate, deci și

întru bunătate. De atunci a rămas pentru creștini o mare năzuință și o sfințită poruncă de a fi buni și de a trăi în bunătate.

Sf. Apostol Pavel socotește bunătatea ca pe un rod al Duhului Sfințit în inima credincioșilor, prin cuvintele: „Roadele Duhului sînt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credincioșia, blîndețea, înfrînarea, curăția; împotriva unora ca acestea nu este lege” (Gal. 5, 22—23). Minunată alcătuire de virtuți, vrednică de toată strădania creștinească.

Dar, să ne oprim la „bunătate”, pe care Apostolul o așează în centrul acestei cununii duhovnicești. E greu să definim bunătatea, ca și viața de care aparține. Bunătatea nu se definește, se trăiește, ea iradiază din făptura celui ce o are.

De obicei, prin bunătate se înțelege un mînunchi de sentimente, în frunte cu iubirea care le călăuzește, dînd celui ce le are o purtare aleasă și binefăcătoare în lume.

Ea este un rod al Duhului Sfințit în inima noastră, dar și o culme pe care sîntem chemați să o cucerim.

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

„Biserica cu lună” din Oradea

În secolul al XVIII-lea bisericile au devenit platforme de luptă ale națiunii așa-zis „tolerate”. Construirea bisericilor populației românești reprezintă de fapt, dovezi ale menținerii și întăririi luptei pentru recunoașterea drepturilor românilor, dovedește dorința lor de emancipare din starea de „națiune tolerată”. De o majoră importanță este formarea unor școli în jurul acestor biserici, care vor pregăti o intelectualitate de avangardă. Tocmai de aceea se impunea cu necesitate ridicarea bisericilor ortodoxe în interiorul orașelor transilvănene, pentru ca acest fapt să corespundă și cu situația demografică din acele localități.

Comunitatea ortodoxă din Oradea a reușit să-și ridice o biserică în centrul orașului („orașul nou”) la o dată relativ tîrzie, datorită piedicilor puse de către cei care se împotriveau luptei românilor pentru recunoașterea drepturilor lor naționale și religioase. Cu toată publicarea „Decretului de toleranță” emis de Maria Tereza în 1759, prin care se recunoștea legalitatea religiei ortodoxe în Transilvania, cererile repetate ale orădenilor au rămas fără rezultat pînă în preajma izbucnirii răscoalei lui Horia, Cloșca și Crișan. Abia la data de 27 noiembrie 1784 se obținea aprobarea împăratului Iosif al II-lea în vederea ridicării unei biserici pentru comunitatea ortodoxă în centrul orașului Oradea.

Piatra fundamentală a fost așezată la data de 9 noiembrie 1784, așa cum arată inscripția aflată la tribuna bisericii: „Zidire a bisericii acesteia temelul cel din început s-a pus în 9 zi Noiembrie...”. Fondurile au fost asigurate prin „...cheltuiala norodului drept credincios” din localitate.

Din punctul de vedere al planului, biserica este formată din pronaos, naos cu nișe laterale, iar spre răsărit, absida altarului cu un deambulator în jur. Nișele amintesc de absidele laterale ale unui plan treflat sau mai degrabă triconc de tradiție muntenească. În partea de vest a edificiului a fost ridicat un turn clopotniță cu orologiu, conform caracteristicilor arhitecturii baroce. Sistemul de boltire al întregii nave, împărțită în trei travee, îl formează

Alexandru Avram

(Continuare în pag. a 2-a)

BUNĂTATEA

(Continuare din pag. 1)

Ea este o stare de armonie și echilibru spiritual, din care pornesc ca niște raze luminoase toate faptele noastre. De aceea simți o adevărată desfătare sufletească să stai cu cineva care este bun sau să lucrezi împreună cu el.

Dar, tocmai fiindcă bunătața cuprinde mai multe însușiri, este ceva atât de rar întâlnit. Ca să fii bun nu e destul să ai simțăminte de milă față de cineva, ci bunătața cere și o mințte cu judecată dreaptă și voință hotărâtă.

Bunătața presupune o mințte curată, străină de patimi, ea cere experiență, stăpînire de sine și mai mult decît orice dăruire, spirit de sacrificiu.

Despre mame, despre aproape toate mamele, se spune că sînt bune, pentru că ele dovedesc cea mai multă dăruire de sine în creșterea copiilor.

Bunătața este îngăduitoare cu semenii, dar nu slabă. Ținta către care îndrumă viața este biruința binelui, fără a fi neîndurătoare sau crudă în săvîrșirea lui.

Bunătața dă oamenilor mărinimie, adică puterea de a nu socoti loviturile făcute de alții împotriva ta și capacitatea de a ierta. E dulce la mințte și nu face paradă cînd ușurează

durerile altora. Purtători ai unor asemenea însușiri se întîlnesc destul de rar. Aceasta nu înseamnă că bunătața nu există cu desăvîrșire.

Viețile sfinților, precum și ale oamenilor care s-au dăruit pentru mai binele semenilor lor este o mărturie de bunătațe.

Ea este rară fiindcă este adeseori întînecată de pasiuni, de dorinți nedisciplinate, de egoism, cu un cuvînt de păcat.

Bunătața ne îndeamnă să ajutăm pe semenii noștri cînd cad în păcate și cînd ajung în suferință și nenorociri. Ea ne ferește să rîdem de cei greșiți și să trecem nepăsători pe lângă cei lipsiți. Adeseori bunătața se amestecă și cade în slăbiciune și, în acest caz, nu mai e binefăcătoare. E ca untdelemnul prea încălzit care pus pe rană nu o vindecă, ci o face mai mare.

Un binefăcător al orbilor din război a scris pe pereții spitalului: „A plînge nu înseamnă a mîngia”.

Intr-adevăr, ca să ajuti pe cineva nu-i destul să oftezi cu cel în suferință, ci înseamnă să-l ajuti să iasă din ea. Cunosc o familie în care copilul cel mai bun e socotit „fă-

ră inimă, pentru că el nu plînge cînd se lovesc frații săi mai mici, ci aleargă și îi bandajează.

Așadar, bunătața se arată în fapte. Esențial este ca sufletul în adîncul lui să îmbrățișeze alt suflet.

Ajutorul pe care bunătața noastră îl poate da semenilor se aseamănă, în parte, cu transfuzia de sînge pe care o face medicul bolnavului slăbit înainte de operație. Numai că bunătața cere să dai sîngele tău nu sîngele altuia, să dai inima și dragostea ta prin faptă.

Mai putem spune că adevărata bunătațe e gratuită. Ea nu se dă pe bani, nici pe altfel de recompense. Bunătațe este o mărime care are plata în ea însăși, ca o lucrare a lui Dumnezeu, pe care îl urmează.

Uneori obosim pe acest urcuș al bunătații și ne vine să zicem: „La ce bun, de ce să mă străduiesc să fiu bun”. La aceasta ne răspunde cuvîntul lui Dumnezeu care ne spune că bunătața noastră este o rază din bunătața Lui.

Se cade să fim buni, căci prin aceasta urmăm lui Hristos și sîntem folositori patriei. Se cuvine să fim buni pentru că sîntem fii ai unui popor cunoscut și prețuit pentru bunătața și omnia lui. În temelia de granit a existenței lui multiseculare pe aceste plaiuri se află și aceste două mari puteri spirituale: bunătața și omnia.

„Biserica cu lună” din Oradea

(Continuare din pag. 1)

bolțile boeme. Pereții sînt decorați cu pilaștrii dubli, canelați, prevăzuți cu capituluri compozite care susțin antablamente profilate prin cornișe puternice ridicate pe frize de dentuili.

În exterior, accentul cade atît pe fațada principală cît și pe cele laterale. Fațada principală este împărțită în trei axe — cu accent pe cea centrală — prin dublarea pilaștrilor ce o flanchează, conform principiilor baroce. Turnul așezat în centrală asigură o verticalitate ponderată de accentele orizontale ale cornișei și atîcii încornate cu un fronton triunghiular. Un decor bogat dar calm, îmbracă fațada: pilaștrii aplatizați, așezați pe baze înalte, cu capituluri ionice cu ghirlan-de între volute, apoi festoane, frontoane. Între pilaștri sînt plasate ferestre mari, înalte, încheiate în partea superioară în arc semicircular. Fațadele laterale sînt ritmate prin nișe despărțite de pilaștri, precum și printr-un decor ornamental bogat.

Întreaga biserică a fost pictată și ornată în interior cu împletituri în formă de opturi, discuri și casete. Pe pereții laterali și pe bolți au fost pictate scene biblice în chenare și medalioane. La pictarea bisericii au colaborat Jozsef Schutz care, potrivit unor acte păstrate în arhiva bisericii se intitula „profesor desenator” în anul 1817, Pavel Gyurkovics, care vorbește despre „zugrăvirea bisericii”, precum și Arsenie și Alex. Teodorovici „pictori”, realizatori ai unora din picturile murale și al iconostasului. O importanță deosebită îl are contractul semnat de aceștia din urmă în anul 1817, deoarece aici se precizează că biserica se va picta în felul bisericii ortodoxe din Velența (cartier periferic al orașului), a cărei pictură s-a

făcut cu 30 de ani în urmă. Un alt pictor, Paul Murgu, a executat în 1831—1832 pictura unor scaune și două scene ale iconostasului. Tot atunci a fost pictat în mijlocul arcului triumfal portretul lui Horia, ca un ecou al evenimentului în timpul căruia a început construcția bisericii orădene.

În ceea ce privește istoria edificii-lui, se cunoaște faptul că la 17 noiembrie 1790 s-a săvîrșit prima slujbă în noul lăcaș. Cu toate acestea biserica nu era terminată dacă avem în vedere faptul că, la 24 XII 1789, M. Püspöki, M. Kristokk, Dumitru Driva, Gh. Popovici și Mikloș Polgar au contractat un împrumut pentru biserică în valoare de 700.000 florini.

În exterior, pe atîca bisericii a fost amplasat un mecanism, care pune în mișcare o sferă reprezentînd luna, parte vopsită în aurii, parte în negru. Mecanismul realizat de vestitul ceasornicar Georg Rueppe în 1793, arată cu o excepțională precizie fazele lunii. Din acest motiv biserica orădeană a devenit cunoscută și sub numele de „Biserica cu lună”.

În 1795 s-a achiziționat arama pentru acoperirea turnului, iar scaunele pentru femei au fost cumpărate de abia în 1818. Biserica a fost sfințită la 30 mai/11 iunie 1932 de către episcopul Aradului, Virșeștului și Caransebeșului, Maxim Manoliu.

Problema arhitecturii catedralei ortodoxe din Oradea nu este pe deplin elucidată, în legătură cu persoana sa existînd controverse în literatura de specialitate. În orice caz, istoricii adevărați că desăvîrșirea construcției aparține lui Jacob Eder. Cu numele lui ne întîlnim în 1786, cînd prăbușindu-se bolta bisericii în urma ploii-

lor, a fost chemat la continuarea lucrărilor (N. Fîru, *Monografia bisericii Sf. Adormire din Oradea*, 1934, p. 61). Acest meșter avea deja un renume în Oradea, opera lui fiind și biserica reformată din oraș, construită în aceeași perioadă. Între fațadele celor două biserici găsim afinități, cu mențiunea că fațada catedralei ortodoxe este mai realizată din punct de vedere artistic. Spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea s-au format deja o serie de meșteri localnici, încît nu se mai simțea în așa mare măsură nevoia meșterilor străini. Un meșter localnic a fost și Iacob Eder. Mai multe documente aflate la Arhivele Statului Bihor îl menționează pe Eder în calitate de cetățean al orașului Oradea între anii 1781—1791 (*Arh. Stat. Bihor, Fond. Primăria orașului Oradea-Olosig, inv. 141, dosar 34, fila 14 și 26; dosar 30, fila 11*). De asemenea, orădean pare să fi fost și meșterul șef de șantier menționat în inscripția de pe tribună, „Ioan Lius paler”.

Devenită catedrală a Episcopiei Ortodoxe Române din Oradea, la altul acestui sînt așezămînt au slujit vlădici și preoți vrednici care au menținut aprinsă flacăra credinței străbune și i-au întărit pe români în speranța că lupta lor pentru dreptate națională și socială va fi pînă la urmă învinsă cu izbîndă. Este vrednic de amintit, în acest sens, numele lui Roman Ciorogariu, „martor și cronicar” al unor evenimente de seamă din istoria noastră națională, cum a fost cel din 1918.

Prin strădania neobosită a conducătorului de azi al eparhiei și rîvna credincioșilor din orașul de pe malul Crișului, catedrala „cu lună”, îmbracă veșmînt nou, fiind în curs de executare o însemnată lucrare de pictură interioară.

Memorandumul și lupta pentru libertate a românilor din Transilvania

Înfrîntă în războaiele purtate cu Italia și Prusia, Austria încearcă o ultimă soluție pentru salvarea imperiului: împăcarea cu Ungaria. În vederea acestui act, în toamna anului 1865 se convoacă dieta la Cluj, pentru revizuirea legii de uniune a Ardealului cu Ungaria.

Doi ani mai tîrziu, prin semnarea pactului dualist, Ungaria era recunoscută ca regat autonom unitar, în el fiind încorporată și Transilvania. Iar ca o primă măsură, dieta de la Budapesta din anul 1868, publică legea pentru naționalitate, conform căreia în Ungaria exista o singură națiune, „una și indivizibilă”, adică cea maghiară, din care fac parte și „naționalitățile”, iar limba maghiară era limba oficială a statului.

Acțiunile vădite de maghiarizare ale guvernului de la Budapesta nu se vor mărgini aici. În anul 1879 ministrul Augustin Trefort supune parlamentului maghiar proiectul de modificare a legii învățămîntului din anul 1868, impunînd prin o nouă lege obligativitatea însușirii limbii maghiare în toate școlile elementare, inclusiv cele profesionale patronate de Biserică. Legea școlară din anul 1883, ceea ce sporește numărului orelor de limbă maghiară în școlile medii ale națiunilor nemaghiare. În plus, începînd cu anul 1870, guvernul de la Budapesta publică pe seama școlilor românești o seamă de cărți cu vădită tendință de maghiarizare. Și pentru a feri aceste cărți de concurența lucrărilor românești editate de tipografiile eparhiale, de tipografiile din Buda și Viena și mai ales de cele venite — pe diferite căi — din România, guvernul interzice o seamă de cărți didactice din școlile noastre confesionale.

Față de aceste măsuri nedrepte, fruntașii politici români nu puteau rămîne nepăsători.

Ca un protest împotriva legii pentru uniune din anul 1868, o parte a intelectualității române transilvănene în frunte cu George Barițiu și Ioan Rațiu, refuză să mai participe la dezbaterile dietei, mutată acum la Pesta, declarîndu-se, în conferința de la Miercurea (Sibiu) din 7—8 martie 1869, pentru o pasivitate absolută. Tot acum se hotărăște și alcătuirea unui memorandum către Curtea din Viena, în care să se expună pe larg situația românilor transilvăneni din cele mai vechi timpuri, precum și poziția lor în statul austro-ungar, hotărîre care va fi preluată și aprobată și de Conferința națională din anul 1881.

Conferința națională de la Sibiu, ținută trei ani mai tîrziu, va alege pentru executarea programului și pentru conducerea țintei politice a românilor un comitet central de 12 membri, însărcinîndu-l „a face între marginile legilor tot ce va afla de lipsă și folositor (...) peste tot pentru apărarea cauzei române naționale și pentru lămurirea opiniei publice în țară și străinătate”. Comitetul întrunit în aceeași zi, stabilește „elaborarea unui memorial curat politic, destinat anume pentru politicienii neromâni din patrie și străinătate, în care să se descrie situația politică de nesuferit a națiunii române din țările supuse coroanei Sfîntului Ștefan”.

Din cauza disensiunilor interne, din cadrul comitetului alcătuirea memorialului preconizat a fost amînată pînă în primăvara anului 1887, cînd, în urma hotărîrii conferinței, Ioan Slavici alcătuiește un scurt proiect de memoriu ce va fi multiplicat și pus în dezbaterile comitetului. Un nou proiect de memorandum este alcătuit, un an mai tîrziu, de către Ioan Coroiu, proiect care va fi pus în dezbaterile în Conferința de la Turda din 18 mai 1889. Proiectul, căruia i s-au adus ușoare îmbunătățiri, este pus din nou în discuție în ședința comitetului central al Partidului Național Român de la Sibiu din 25 și 26 martie 1892. Acum, urmînd sugestiile fruntașilor politici din România cu care comitetul a întreținut permanente legături — proiectului i se aduc unele îmbunătățiri „stilare” și se hotărăște traducerea lui în limbile germană, maghiară, franceză și italiană.

În ziua de 28 mai 1892, Ioan Rațiu, în fruntea unei delegații de 300 de români, constituită din reprezentanți ai tuturor păturilor sociale, prezenta împăratului acest memorandum în care erau arătate pe larg și concret nedreptățile și aspirările la care erau supuși românii din Transilvania de guvernul maghiar și de organele lui. Delegația a depus Memorandumul în biroul cancelariei imperiale, iar împăratul l-a trimis, fără să-l citească, ministrului maghiar de pe lângă curtea imperială. Guvernul maghiar a decis ca actul să fie trimis prefecturii Turda, spre a fi restituit lui Ioan Rațiu, iar semnatarii lui erau dați în judecată.

„Procesul Memorandumului”, desfășurat în luna mai 1894, la tribunalul din Cluj pe durata a 18 zile — proces expus amănunțit la vremea respectivă și în coloanele *Telegrafului Român* (vezi nr. 47—58/1894) — nu a fost un proces pentru trădare de patrie, ci — așa cum au declarat cu atîta bravură și demnitate acuzații — un proces al înșăși națiunii române oprimată din Transilvania.

„Ceia ce se discută aici, domnilor, — spunea la proces Ioan Rațiu — este înșăși existența poporului român. Ori existența unui popor nu se discută, ci se afirmă. De aceea nu ne gîndim să vă dovedim că avem dreptul la existență. Pe o asemenea chestiune nu ne putem apăra. Nu putem decît să acuzăm în fața lumii civilizate sistemul asupritor care tînde să ne răpească ceea ce e un popor are mai scump: legea și limba. (...) Nu noi sîntem aici acuzați. Sîntem acuzați. Ca persoane nu avem ce căuta în fața acestei curți cu jurați, fiindcă noi am lucrat numai ca mandatarii ai poporului român și un popor întreg nu se poate trage la bara judecătorească. Plîngerile lui nu pot fi judecate de un juriu, care este și judecător și parte. Nu este deci de demnitatea poporului român a se apăra în fața unui asemenea juriu. Ne puteți osîndi ca indivizi. Nu ne puteți judeca, ca mandatarii ai poporului! (...) Faceți dar ce voiți. Sînteți stăpîni pe ființa noastră fizică, nu însă și pe conștiința națională a poporului român”.

Și profecția s-a adevărat. După numai un sfert de veac, conștiința națională a poporului român se manifesta în toată plenitudinea la Adunarea de la Alba Iulia!

Cu largi ecouri în țară și străinătate, mișcarea memorandumistă a constituit cea mai importantă acțiune social-politică a românilor din Transilvania, „o nouă treaptă în dezvoltarea conștiinței de sine, pragul, trecut cu succes, spre desăvîrșirea statului național unitar”.

Ilie Frăcea

Vocabularul portului popular românesc

Parcă mai mult decît în trecut se discută acum despre împletirea elementelor de tradiție pe cele noi, în toate sectoarele vieții materiale și spirituale. Ni se pare interesant de urmărit, fie și sumar, vocabularul privitor la portul popular, știind că moda vestimentară este dintre cele mai trecătoare manifestări sociale. Chiar cuvîntul *modă*, pătruns și în alte zone lexicale, aici, în costumație, își are obîrșia. Ne-am așteta ca atît obiectele de îmbrăcăminte cît și numirile lor să se fi înlocuit repede de-a lungul timpului, încît să nu mai găsim urme ale trecutului. Cercetînd însă atît portul românesc cît și reflexul lui în limbă, constatăm că lucrurile nu se înfățișează astfel. Dimpotrivă, observăm că majoritatea termenilor de port sînt mai vechi în limbă, ogîndînd ceva din istoria neamului, în contact neîntrerupt cu populații de altă limbă decît româna. Să ilustrăm această configurație mozaicală.

De la populații germanice stabilite la noi românii au împrumutat ter-

meni ca: *androc* „fustă de lînă”, *baidar* „fular”, *laibăr*, răspîndite aproape numai în Banat și Transilvania. Oarecum asemănător se prezintă împrumuturile din maghiară (*bocanc*, *bundă*, *catrință*, *căpeneag*, *cizmă*, *clop*, *gubă*, *guler* ș. a.) cu observația că sînt mai numeroase, mai răspîndite și, unele, mai vechi (*bu-bău*, *bertă* și *șinor*). Ne-au rămas cîteva numiri din neogreacă: *călțun*, *jundă*, *tulpan* și altele, cunoscute doar regional; la fel, din turcă: *basma*, *chimir*, *ciorap*, *foiță*, *maramă* ș. a. Aceștia din urmă, turcești, deși contactele directe între populații erau slabe și aproape numai în Dobrogea, au fost numeroase în timpul dominației fanariote, dar n-au putut pătrunde în fondul lexical de bază al limbii noastre. Multe turcisme au intrat prin limbi slave, îndeosebi prin bulgară și sîrbocroată. Bulgărești sînt considerate elementele: *nojiță*, *obială*, *opincă*, *suman*, *zăbun* și altele, învechite sau ieșite din limbă. Sîrbocroate sînt: *căbăniță*, *opreg* și altele, întîlnite aproape exclusiv în Banat

(*dușancă*, *prîsluc* etc.). Unele au intrat din mai multe limbi, adică au o etimologie multiplă. Puține au intrat din ucraineană (*cațaveică*), rusă (*casîncă* „tip de broboadă”) și poloneză (*borbotă*). Dintre împrumuturile vechi slave au pătruns mai puține decît ne-am așteptat în fondul de bază: *cîrpă*, *cojoc*, *crac*, *croi* și *poală*.

Desigur că după cele arătate mai sus devine firească întrebarea privitoare la existența în româna de azi a unor termeni de îmbrăcăminte de origine latină. Asemenea termeni au persistat de-a lungul celor două milenii, în ciuda viuregilor istorice, și ei nu sînt puțini: *baieră*, *brățară*, *cămașă*, *cheotoare*, *chingă*, „cîngătoare”, *cunună*, *curea*, *a(se)descălța*, *a(se)descinge*, *a(se)dezbrăca*, *fașă*, *ie*, *minecă*, *pieptene*, *a sufleca*, *veșmînt* ș. a. De remarcat că elementele latinești sînt generale în limbă, au frecvență mare, au pătruns în vocabularul fundamental și în limba cultivată, au putere de derivare și au format numeroase expresii și locuțiuni populare. Iată că specificul

limbii noastre, de limbă romanică, se manifestă pînă și într-un sector atît de vremelnic cum este cel al vocabularului referitor la îmbrăcăminte.

Pentru substratul autohton, dacic, avem mai puține elemente. Dintre acestea amintim: *brîu*, cu o variantă *brînă*, *căciulă*, *traistă* și *zgardă* „salbă, colan”. Nu este exclus să fie autohtoni și alți termeni, a căror origine este încă controversată (*pălărie*, *cioareci*) sau considerată obscură. Ca și cei latinești, acești termeni vechi de origine dacică sînt cunoscuți peste tot (cu excepția ultimului) și vorbesc despre rezistența vocabularului nostru.

Cum se explică această situație neașteptată? Cum a fost posibilă moștenirea unor elemente de limbă vechi și foarte vechi referitoare la realități etnografice foarte schimbătoare? Trebuie spus că vechimea numirilor se îngemănează, de obicei, cu vechimea obiectelor denumite. Români au adoptat mode străine la curtea domnitorilor și în mediul orășenesc, meșteșugăresc, dar la sate portul popular s-a dovedit a fi extrem de conservator. Alături de limbă și de obiceiuri, felul de a se îmbrăca al românului era menit să reprezinte

A. Scorobete

(Continuare în pag. a 4-a)

CALENDAR DE INIMĂ

Mai

Munca după Sf. Vasile cel Mare

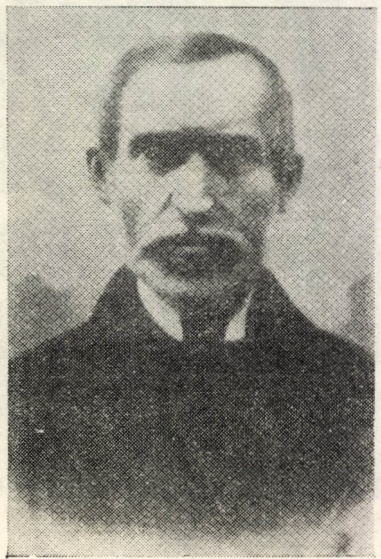
Simion Bărnuțiu, în epocă și în vecii vecilor

Din calendarul marilor bărbați ai națiunii române, ca și din calendarul inimii noastre, nu poate lipsi Simion Bărnuțiu. Se împlinște în acest mai 1979 în ziua de 28, o sută cincisprezece ani de la moartea lui. În anul acela, presimțindu-și sfârșitul se întorcea în Transilvania lui, după o carieră școlară și universitară strălucită, la Iași. N-a mai ajuns să moară în satul natal, Bocșa Română (cătunul Selagiu). A murit pe drum, în Valea-Almașului. Nu cu multă vreme înainte, făcuse tot așa drumul de întoarcere acasă și Gheorghe Lazăr, de la București, numai că el reușise să ajungă să moară în Avrigul său. Simion Bărnuțiu a fost totuși înmormântat în Bocșa Română, la 3 iunie 1864.

A fost preot. A făcut studii teologice, filozofice și juridice, în Transilvania și la Viena, a ajuns „doctor în drepturi” la Pavia, a fost profesor, dar a fost mai ales sufletul mișcării transilvănene din jurul anului 1848. A scris mult și, ca toți cărturarilor noștri din acele vremuri, a abordat cele mai diverse domenii: studii de drept, de psihologie, de teologie, de filosofie, de pedagogie, de lingvistică. A scris și literatură. Mai presus de toate însă, a fost conștiința românească a epocii sale, a fost strigătul de alarmă într-un moment în care se puneau la cale un act menit să-i înrobească definitiv pe români, împingându-i să-și piardă cu totul naționalitatea, dreptul și caracterul de națiune, prin unirea cu ungurii în cadrul imperiului habsburgic. Acest strigăt de alarmă s-a concretizat în alcătuirea și răspindirea *Manifestului din 24—25 martie 1848* și apoi în marea, curajoasă, sinceră și înflăcărată cuvântare rostită la 3/5 mai în același an, în cadrul Adunării de pe Cîmpia Libertății de la Blaj.

Manifestul de la 24—25 martie 1848 — intitulat de el „Provocațiune” — este un document zguduitor: o chemare la o decizie de care atîrna viața însăși a națiunii române din Transilvania. Acceptarea unirii — se arată — înseamnă „pierderea naționalității” și o dată cu aceasta însemna să se piardă totul. El face apel la românii din toate clasele sociale, le aduce aminte, patetic și convingător, că sînt strănepoții românilor, că sînt nația cea mai veche a Transilvaniei, și că nu trebuie să mai rabde ca tocmai ei să nu se bucure de nici un drept și să fie în continuare „morți politicești”. „Astăzi — scrie el profetic — răsuna cuvîntul cel dulce al libertății în toate cetățile și miune va răsună în

toate satele. Astăzi este ziua învierii popoarelor celor moarte”. Și mai departe: „Apărați-vă numele cel dulce și strălucit de român și limba cea dulce”. El cere *Congres național* pentru români, recunoașterea lor ca națiune, drepturi egale cu celelalte națiuni din imperiu și ștergerea iobăgiei. Nici o discuție despre vreo unire înainte și în afara acestor condi-

ții. Mai întii acestea și după aceea vom vedea. „Fără acestea și raiul e iad”, spune el, înainte de a rosti un blestem cumplit — cumplit cum poate fi doar blestemul de frate trădat — care îi va fi făcut să simtă cum îi trec firii groazei pe cei care vor fi fost ispițiți să urmeze alte chemări: „Afurisit să fie în veci oricare român va îndrăzni a face vreo unire, pînă nu va fi proclamată nația română, ca nație primită *sensu politico*”.

Bărnuțiu a fost printre inițiatorii memorabilei Adunări de pe Cîmpia Libertății care s-a declarat Adunare generală a națiunii române. Mitropolitul Andrei Șaguna a fost atunci unul dintre președinți. Bărnuțiu a ținut în catedrala de la Blaj o cuvîntare din care merită să reținem, în afară de vigoarea patriotică, mai ales faptul că nu trece sub tăcere, el preotul unit de la Blaj, dezbinarea pe care a adus-o între români uniația. „Românii, ca să scape de batjocurile cele multe, se pleacă de a accepta această unie cu Ungurii, zic într-adins cu Ungurii, nu cu Roma”. Și mai departe: „Dacă din fantasia uniuinii au curs niște mijloace materiale pentru Români... să zicem că

uniunea (prin „unione” Bărnuțiu numește „uniația” n.n.) a născut și școalele Blajului, din care au răsărit o mulțime de lumini între Români... să nu uităm însă a pune în cumpană și ranele înfipte în corpul națiunii noastre prin unione...” El amintește cu ciudă și rușine de umilirea arhiepiscopului Atanasie și de coborîrea lui la rangul de vicar și de „sufragant” al episcopului de Strigoniu, totul concurînd la punerea românilor sub o „tutelă rușinoasă”. Mulți, și-au dat seama de aceasta spune Bărnuțiu, spre exemplu protopopul Nicoară Beianul care îi scria episcopului Inocențiu Micu-Klein că „i-au înșelat pe Români cu unirea” dar, constată el, „acum era prea târziu, pentru că ura era înrădăcinată între frați și dușmanii Românilor, care nu dorm niciodată, privegheau ca să nu se stingă vreodată din mijlocul lor acest foc infernal”.

Bărnuțiu n-a mers cu îndrăzneala pînă acolo unde ar fi trebuit, să propună adică denunțarea uniatismului și reîntoarcerea la Biserica strămoșească. Știa că se va lăsa de mari împotriviri, în primul rînd din partea ierarhiei superioare unite, de multe ori dovedită duplicitară, ca în cazul lui Bob și al altora. Știa ce au pățit înaintea lui, Șincai, Micu, Maior și mulți alții. Dar ce a gîndit a spus. Și a gîndit bine. Și a vorbit bine. A dat un avertisment grav celor ce aluneau pe panta trădării de neam prin uniație. În fața a mai mult de 40.000 de români ale căror inimi fremătau de bucurie în regăsirea frățească sub steagul națiunii ce-și afirmă existența și voința de libertate, Bărnuțiu a rostit un jurămint solemn menit să rupă toate barierele și să avertizeze împotriva tuturor dezbinărilor: „Să jurăm că nu ne vom lăsa să ne mai înșele, să jurăm că nu vor mai putea turbura pacea și bună-înțelegerea noastră, nici iezuiții, nici călugării sîrbești, nici misionarii Strigoniului, nici agenții națiunilor străine, chiar și cînd s-ar îmbrăca în veștimente de preoți și episcopi românești! Să jurăm că nici diavolii iadului nu vor mai putea rupe legăturile dragostei frățești cu care e legată adunarea aceasta, și printr-însa toată națiunea română” (textele la Teodor V. Păcățianu, *Cartea de Aur*).

Afurisania împotriva dezbinărilor și jurămintul păstrării unității românești, au făcut din Bărnuțiu un tribun și profet în epocă și în vecii vecilor.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Episcop

„Limbajul icoanelor sfinte”

Sub acest titlu, revista franceză de la Paris „Foi et langage”, publicată de prof. Alain Guillemin, autorul cunoscutei teze de doctorat de la Sorbona: *Geneza interioară a poeziilor* lui Eminescu, tradusă și tipărită la noi în colecția Eminesciană a Editurii Junimea de la Iași, în 1977, a apărut recent un substanțial studiu semnat de prof. Jacques Goudet, șeful secției italiene și române al Facultății de filologie, ales la 1 martie Președinte al Universității Lyon III, în cadrul căreia, sub egida actualului președinte, s-au organizat Simpozionul Unirii tuturor românilor la 1 decembrie 1918 și cel recent consacrat apariției presei române acum 150 de ani.

Autorul studiului este pe cît de erudit filolog în domeniul culturii române, vorbind perfect limba noastră despre care a și scris numeroase studii și articole, pe atît de profund atașat tradiției religioase, devenind ortodox din convingere; astfel, tema aleasă îi este foarte familiară, legată direct de esența convingerilor sale. „Mai mulți occidentali — scria directorul revistei, A. Guillemin — citind studiul său, se vor simți mai puțin iconoclaști și vor nutri un interes mai viu pentru cunoașterea teologiei ortodoxe.”

Să urmărim deci cîteva idei esențiale ale studiului prof. J. Goudet:

„Problema icoanelor nu este deloc o problemă secundară: ea este creștinismul însuși... Îndată ce înțelegem acest lucru, vedem că icoanele angajează de fapt esența creștinismului însuși, pentru că ele angajează baza pe care stă întruparea. Fondul problemei este un fond al limbajului... A picta o icoană înseamnă a contempla adevărata doctrină. Trebuie deci acordată toată atenția pertinentei limbajului: Distincția între semnificat și semnificant nu există decît în știință; limbajul înseamnă realmente semnificanții inseparabili de semnificantul lor.” Astfel și relația imagine-limbaj este o realitate pretutindeni verificabilă, și nu zadarnic mereu apare în limbajul criticii plastice termenul de limbaj al picturii, al ascultătorului. „Icoana este limbaj — zice prof. J. Goudet; ea ne reprezintă și ne permite deci — pentru că noi nu gîndim fără limbaj — adorația. Atașamentul pentru icoanele sfinte nu se separă de atașamentul pentru Dumnezeu nostru, Cel ce a voit să devină însuși Om, vorbindu-ne în limba noastră” (p. 119—120, rev. cit.). Ceea ce explică perfect cultul icoanelor, atît de adînc și de răspîndit în doctrina creștină a Orientului ortodox, ceea ce se vede — adăugăm noi — convingător în creația unui Grigorescu, tînărul maestru al picturii creștine de la Agapia, se vede admirabil în icoanele sfinte, mult admirate la Voronet,

Putna, Sucevița, Arbore, Trei Ierarhi, la Cozia, la Curtea de Argeș, ca și în bisericile simple ale Maramureșului, mărturie ale genului artistic românesc din Evul mediu. „Cînd lipsesc aceste icoane ale cărnii, ce sînt preoții adevărații confesiunii?”, întreabă autorul, care pune o notă în josul paginii 123, scriind: „Omul este evident o icoană, — o icoană pe calea împlinirii, devenind imaginea lui Hristos” — și încheie cu întrebarea — răspuns: „Cine poate reprezenta pe Dumnezeu decît icoana sfîntă?... Problema icoanelor e o problemă de limbaj. Și Dumnezeul nostru, Hristos, este Cuvînt.

Am evocat aici, pe scurt, o dublă și semnificativă întîlnire: erudiția filologico-istorică și credința vie, venind din străfundurile istoriei culturii noastre europene, într-o revistă susținută de doi universitari francezi de prestigiu recunoscut, legați de mulți ani de cultura și limba română, pe care, decenii în șir, au predat-o tinerilor studioși, stabilind astfel o punte spirituală eficace în procesul actual al fortificării contactelor europene dintre culturi, eficace mai ales în fertilizarea tradițiilor umaniste ale romanității mereu vii în vest ca și în est, România fiind, de secole, pilonul traic al acestei latinități orientale invincibile.

Munca este condiția sau legea fundamentală a existenței pămîntești, este singurul mijloc prin care-și câștigă omul cele necesare vieții. Ea este manifestarea firească a vieții, este o necesitate și o obligație generală. Nimeni nu este scutit de această obligație, iar omul pentru aceea a fost așezat pe pămînt, pentru ca să-l stăpînească prin muncă.

Din punct de vedere creștin, munca este o poruncă dumnezeiască, dată omului sau legată de firea lui de la începuturile existenței sale (Geneză 2, 15; II Tesal. 3, 11). Cel ce nu împlinește această poruncă va fi osîndit de Dumnezeu, pentru că n-a pus în lucrare talanții primiți, sau puterea de a munci.

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Sf. Apostoli și Sf. Părinți, au dat nenumărate sfaturi despre foloasele muncii, care sînt valabile și în zilele noastre. În special Sf. Părinți, putem spune că au scris pagini întregi despre muncă și despre felul cum, și cînd, trebuie ea îndeplinită.

Unul din cei mai de seamă părinți ai Biserinii noastre, Sf. Vasile cel Mare, a tratat problema muncii în chip deosebit, lăsîndu-ne multe exemple și învățături care pot fi de folos și creștinilor de azi.

Munca este socotită de Sf. Vasile cel Mare, ca o poruncă dumnezeiască, un mijloc de educație și de întreținere a vieții. De aceea, el cere ca evlavia să nu fie un motiv spre lene, ci un îndemn la muncă, deoarece prin muncă ne călim trupul, obișnuindu-l cu eforturile și cu suportarea greutăților și asprimilor vieții. Dar nu numai din motivul acesta să muncim, ci și din dragostea apropielii, ca Dumnezeu să procure prin noi și celor lipsiți cele necesare. Arătînd că opusul muncii este nelucrarea, spune că aceasta este un mare rău. De aceea a osîndit-o Sf. Apostol Pavel, spunînd că „cine nu vrea să muncească, nici să nu mănînce”. Deci, cum omul are lipsă de mîncare în fiecare zi, în fiecare zi are el lipsă și de lucrare. Lenea este — după Sf. Vasile cel Mare — producătoare de viclenie, probabil pentru că cel leneș face fel de fel de combinații cum să trăiască din munca altora, cum să înșele pe altul. De aceea Domnul a unit aceste două vicii, spunînd celui ce nu și-a sporit talantul prin muncă: slugă vicleană și leneș (Matei 25, 26). Amintind de cuvîntul lui Solomon: „Mergi la furnică, leneșule” (Proverbe 6, 6), Sf. Vasile spune: „Deci să ne temem ca nu cumva să ni se spună aceasta în ziua judecării, cînd Cel ce ne-a dat puterea să lucrăm ne va cere o lucrare proporțională cu puterea. Căci „celui ce i s-a dat mult, i se va cere mai mult” (Luca 12, 48). Munca este deci și un mijloc de desăvîrșire în mîntuire. De aceea cel ce poate să lucreze, își primejduiește mîntuirea dacă primește milostenie și nu-și câștigă cele necesare prin muncă proprie. Creștinul nu numai că nu trebuie să primească și să mănînce din munca altuia, ci mai mult, trebuie să ajute el cu munca pe altul, căci sînt totdeauna oameni care nu pot munci, sau dacă nu sînt, poate ajuta la promovarea obștei cu prisosul muncii sale. Că fiecare folosește prin munca sa pe semenii săi și are lipsă, la rîndul său de munca lor, se arată în forma că toți muncesc pentru toți, toți muncesc pentru sporierea unei stări a colectivității din care se împărtășesc toți. Colectivitatea primește în felul acesta în gradul cel mai deplin sarcina de a

conduce lucrurile în așa fel încît nimeni să nu fie fără lucru, cînd poate munci, și nimeni să nu fie în lipsă, cînd din motive de boală sau vîrstă, nu poate munci.

Singură munca poate îngădui creștinului să împlinească efectiv porunca iubirii aproapei. Deci și din acest punct de vedere ea este o condiție necesară mîntuirii.

Asupra muncii în colectivitate Sf. Vasile cel Mare ne spune: „Cine nu știe că omul e o ființă blîndă și sociabilă, nu singuratică și sălbatică? Nimic nu este așa de propriu firii noastre, ca a fi în comuniune unii cu alții, a avea nevoie unii de alții și a ne iubi unii pe alții”. În alt loc spune că cei care „îmbrățișează viața și traiul de obște, se întorc la binele natural. Numesc cea mai desăvîrșită comunitate a vieții pe aceea din care a fost eliminată proprietatea averii, din care a fost exclusă nepotrivirea de părerii, din care a fost înlăturată toată tulburarea, rivalitatea și certurile, dar în care toate sînt comune: suferetele, părerile, trupurile și toate acelea prin care sînt hrănite și îngrijite trupurile, în care e comun Dumnezeu, mînuirea pietății, mîntuirea, cununile, în care cei mulți sînt unul și unul nu singur, ci mai mulți”. Membrii vieții de obște sînt deopotrivă slujitori și deopotrivă stăpîni unii altora; în libertatea suverană ei își arată unii altora cea mai desăvîrșită slujire pe care o produce nu forța împrejurărilor, ci o creează deplina libertate de voință cu bucurie. Iubirea supune pe oamenii liberi unii altora și păstrează voinței, libertatea. Dumnezeu a voit ca noi să fim așa, de la început, și spre viața de obște ne-a creat

Sf. Vasile cel Mare se pronunță și asupra statorniciei în muncă și asupra îngrijirii uneltelor de muncă. „Se cuvine ca fiecare să ia aminte la lucrul său și să se îngrijească de el cu rîvnă și să-l împlinească, fără lenevie, cu strădanie și cu îndepărtate purtare de grijă... să nu sară de la un lucru la altul. Firea noastră nu poate să realizeze odată multe îndeletniciri. Este mai ușor să săvîrșești una cu sîrguință decît să te apuci de multe trebi și crearea de la un lucru la altul împiedică desăvîrșirea lor, arătînd, totodată, ușurința de caracter, dacă aceasta a fost mai înainte sau o aduce, dacă n-a fost. Dacă va fi nevoie de ceva cîndva, se cade să ajute și la alte meserii, lăsîndu-se îndrumat de cel ce este priecut. Îngrijirea de unelte, revine, în primul rînd, meseriașului fiecărei lucrări. Dacă, însă, s-ar întîmpla cîndva să fie lăsată fără grijă vreo uneltă, fiind proprietate comună, aceasta să se învrednicească de grija cuvenită de cei care au văzut-o mai întii. Căci, chiar dacă întrebuințarea ei este proprie unora, totuși, folosul celor ce se dobîndesc prin ea este comun...”

Munca este deci o datorie, dar și o mare cinste, este o datorie către Dumnezeu, către sine și către oameni. Ea îmbracă pe credincios în cea mai înaltă demnitate.

Creștinii fiind următori ai lui Hristos, care a crescut în casa țesătorului Iosif, și ai Apostolilor, care au practicat munci manuale, sînt datorii să prețuiască munca și să o practice după învățăturile Mîntuitorului și Sfinților Apostoli, tilcuite așa de frumos de Sf. Vasile cel Mare.

Arhid. prof. Dr. C. Voicu

Studiul prof. J. Goudet, președintele Universității Lyon III, este un argument solid, profund gîndit și logic argumentat despre o componentă a spiritualității credinței orientale, factor dinamic și propulsiv al culturii românești, în care credința s-a aliat totdeauna cu gîndirea și imaginația pentru a putea supra-vieții românii aici și pentru a deveni azi un element dinamic, creator, al solidarității morale europene în eforturile de pace și de progres, depuse de toate conștiințele luminate.

(Scrisoare din Lyon—Franța)
Prof. Dr. Gh. Bulgăr

Din agenda

Prea Fericitul Părinte

I U S T I N

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Simbătă, 10 martie a.c.* — Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit vizita Episcopului Anglican John Satterthwaite de Fulham și Gibraltar (Anglia), venit în țară ca oaspete al Bisericii anglicane din București. La primire au fost de față Excelența Sa Domnul Reginald Secondé, Ambasadorul Marii Britanii la București și rev. Robert Anderson, preot al Bisericii anglicane din București. A luat parte P.S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal.

— La amiază, Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoțit de P.S. Episcop-Vicar Antonie Ploieșteanul, au participat la o recepție oferită de Ambasada Britanică din București, în onoarea Episcopului John Satterthwaite.

— *Miercuri, 14 martie a.c.* — Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit vizita de curtoazie a Excelenței Sale Domnul Mario Silva, Ambasadorul Republicii Chile la București. A fost de față P.S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal.

— În seara aceleiași zile, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, însoțit de P.S. Episcop Antonie Ploieșteanul, a participat la un cocktail oferit de Ambasada Greciei din București, cu prilejul plecării definitive din țara noastră, a Excelenței sale Domnul Ambasador Dimitrios Papadakis.

— *Vineri, 23 martie a.c.* — Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit vizita Domnului Edmond Perret — secretar general al Alianței Reformate Mondiale, de la Geneva, venit în țara noastră într-o călătorie particulară. A fost de față Excelența Sa Domnul László Papp, Episcopul Eparhiei Reformate de la Oradea și Pastorul Reformat din București, d-l Zoltán Albu. A luat parte P.S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal.

— *Luni, 26 martie a.c.* — La ora 18, Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit la Reședința Patriarhală, vizita Domnului Reginald Secondé, Ambasadorul Marii Britanii la București, cu soția, împreună cu alte persoane oficiale ale Ambasadei. Cu acest prilej, în sala de festivități a Palatului Patriarhal a fost proiectat filmul B.B.C. „The long search”, care cuprinde aspecte din viața religioasă și cultul Bisericii noastre. La vizionarea filmului au luat parte PP.SS. Episcopi Vicari, PP.CC. Vicari administrativi, Consilieri patriarhali și arhiepiscopali.

— *Simbătă, 31 martie a.c.* — Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe profesorul Bruce Rigdon de la Seminarul McCormick din Chicago — S.U.A., venit pentru o scurtă vizită în țara noastră. A fost de față d-l Aurel Jivi, lector la Institutul Teologic din Sibiu.

Vizită frățească la Episcopia Oradei

În zilele de 22 și 23 martie 1979, Prea Sfințitul Emilian Birdaș, Episcop de Alba Iulia, și Prea Sfințitul Dr. Jakab Antal, Episcop-auxiliar romano-catolic de Alba Iulia, însoțiți de Monseniorul Dr. Nemešek Iosif, prelat papal, canonic, fost rector al Institutului Teologic romano-catolic, Rev. Trebits Eugen, rectorul Institutului Teologic Universitar romano-catolic din Alba Iulia, din partea Episcopiei romano-catolice, și de P.C. Prot. Petru Pleșa, secretar eparhial, din partea Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia, au făcut o vizită frățească, în spirit ecumenist, Prea Sfințitului Episcop Dr. Vasile Coman al Oradei.

La această vizită, a luat parte și Monseniorul Dr. Hosszú Vasile, protopop de coordonare romano-catolic Oradea, însoțit de Rev. Hutás Zoltán, canonic, directorul cancelariei diecezane și de Rev. Zöldy Andrei, canonic, parohul Catedralei romano-catolice.

În timpul șederii în Oradea, înalții oaspeți de la Alba Iulia și Prea Sfințitul Episcop Vasile al Oradei au făcut o vizită frățească Monseniorului Hosszú Vasile, la reședința vicariatului romano-catolic din Oradea, unde li s-a rezervat o primire aleasă, oferindu-li-se o agapă, cu care ocazie s-au rostit toasturi.

Au fost vizitate, cu acest prilej: Catedrala ortodoxă, Paraclisul și Muzeul eparhial de la reședința Episcopiei Ortodoxe Române, precum și Catedrala romano-catolică din Oradea.

La încheierea vizitei, oaspeții au adresat Prea Sfințitului Vasile al Oradei, precum și Monseniorului Hosszú Vasile o caldă invitație de a face o vizită frățească la Alba Iulia.

Invitația a fost acceptată cu plăcere.

La întoarcerea spre Alba Iulia, oaspeții au fost însoțiți de P.S. Episcop Vasile și de Monseniorul Hosszú Vasile, vizitându-se bisericile și preoții de la bisericile ortodoxe și romano-catolice din Șimleul Silvaniei și din Zalău.

Diacon Dr. Teodor Savu

O nouă apariție în Editura Mitropoliei Banatului:

Emanuel Copăcianu, VIAȚA ȘI ÎNVĂȚATURA

MÎNTUITORULUI IISUS HRISTOS, Timișoara, 1977

Principala sursă pentru cunoașterea vieții și învățării Mântuitorului, este Evanghelia. Deși nici aici nu sînt cuprinse, în amănunt, toate cîte a făcut și a învățat Hristos Domnul (Ioan 21, 25), totuși bogăția de fapte și adevăruri pe care o pot descoperi credincioșii în Evanghelie, este inepuizabilă. De la

Evanghelie pornește și tot la Evanghelie se întoarce Biserica în povăduirea și lucrarea sa misionară.

Ce rost au atunci cărțile de natură celei pe care o prezentăm, atîta vreme cît accesul direct la sursă este garantat tuturor credincioșilor?

De la început, se cuvine să arătăm că aceste cărți nu au fost alcătuite cu intenția de a deveni ele însele o altă sursă pentru cunoașterea vieții și activității Mântuitorului.

Autorii lor caută doar să vină în ajutorul credincioșilor care vor să se apropie și să înțeleagă cît mai profund Evanghelia. Datele pe care le prezintă ei sînt date preluate din Evanghelie.

De adevărul acesta ne putem convinge citind cartea părintelui Emanuel Copăcianu. Autorul a izbutit o reușită sincronizare a datelor pe care ni le oferă scrierile martorilor direcți ai Întrupării.

Așteptată cu interes de către credincioși, lucrarea este pe măsura speranțelor lor.

Noi semnalăm apariția ei cu aceeași evlavie cu care Conducerea Centrului mitropolitan din Timișoara o încredințează tuturor celor cărora este destinată.

D. A.

Vizitație canonică

la biserica Sf. Treime

din Brașov

I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului a făcut Duminică, 8 aprilie 1979, o vizitație canonică la parohia „Sf. Treime” din Brașov.

Cu acest prilej s-a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă, răspunsurile fiind date de corul bisericii.

La priceastă, a predicat P. C. prof. arhid. I. Zăgrecan.

În cuvîntarea rostită, I. P. S. Mitropolit Nicolae a aruncat o scurtă privire asupra istoriei de ieri și de azi a Brașovului, cu credincioși și preoți vrednici, zăbovind apoi asupra datoriei pe care o au credincioșii de a fi la înălțimea chemării lor de mărturisitori și trăitori ai învățării Mîntuitorului Hristos.

În încheiere, I. P. S. Sa a subliniat obligația noastră de fii ai Bisericii și ai Patriei de a ne ruga și lupta ca binele să biruiască în lume, dragostea, pacea și înfrățirea dintre toți oamenii și toate popoarele.

S-a înmînat apoi un act de apreciere vrednicului episcop A. Socăciu și a fost hirotesit întru iconom stavrofor P. C. pr. N. Coman de la biserica Adormirea Maicii Domnului din Brașov-Cetate.

T. S.

Vocabularul portului popular românesc

(Continuare din pag. a 2-a)

specific național. Cercetătorii străini și, cu aîrit mai mult, români au susținut în trecut originea romanică a portului popular, prin analogie cu originea limbii. Începînd din veacul trecut s-a înfiripat însă ipoteza originii dacice a portului popular românesc, idee pe deplin confirmată de cercetările etnografice actuale. Români au preluat de-a lungul vremii elemente străine pe care le-au adaptat nevoilor și gustului lor, dar portul a rămas în esență dacic. În prezent asistăm la internaționalizarea pieselor vestimentare și a vocabularului corespunzător. Neologismele sînt mai ales romanice, în spiritul limbii noastre. Dar portul tradițional și lexicul lui rămîn mărturie pentru vechimea și continuitatea pe aceste meleaguri a poporului român.

Vizita înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Teofil al Clujului la Episcopia Oradei

Între 10 și 12 martie 1979, I. P. S. Arhiepiscop Teofil al Clujului, însoțit de P. C. Prof. Dr. Isidor Todoran și P. C. Prot. Onisie Moraru, vicar arhiepiscopesc, a făcut — la invitația P. S. Episcop Vasile — o vizită în eparhia Oradei.

În seara zilei de 10 martie, I. P. S. Sa a asistat la vecernia săvîrșită de P. S. Episcop Vasile în biserica din Aleșd, iar în 11 martie, de Duminică Ortodoxie, cei doi ierarhi au săvîrșit Sf. Liturghie în Catedrala Sf. Nicolae din Oradea.

La agapă ce s-a servit, la reședința episcopescă, după Sf. Liturghie, au luat parte și reprezentanții cultelor locale: Părintele vicar László, Hosszu, din partea cultului romano-catolic, împreună cu secretarul său protopopesc, Părintele Zoltan Hutaș și Dom-

nul vicar Gheorghe Vidics, din partea Episcopiei reformate, cărora P. S. Episcop Vasile le-a adus un cuvînt de mulțumire pentru întreținerea unei colaborări în spirit ecumenist.

I. P. S. Arhiepiscop Teofil și însoțitorii săi au vizitat: Catedrala „cu lună”, în cars de pictare și restaurare, Paraclisul, Muzeul, Biblioteca, Arhiva și Căminul preoțesc, din cadrul Centrului Eparhial, precum și orașul și cele două stațiuni balneare învecinate, Felix și 1 Mai.

În dimineața zilei de 12 martie, înaltul oaspete s-a îndreptat spre reședința sa din Cluj-Napoca, vizitînd în trecere biserica din parohia Tinăud, ctorie voievodală din secolul al XVII-lea.

T. S.

VIZITĂ

LA CENTRUL MITROPOLITAN DIN SIBIU

În călătoria pe care au întreprins-o în țară ca oaspeți ai Asociației „România”, Domnul George Alexe de la Centrul Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din Detroit, S. U. A., editorul publicației „Comuniunea Românească” împreună cu soția, au sosit la Sibiu în seara zilei de 15 martie 1979.

A doua zi oaspeții au vizitat pe I. P. S. Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului, la reședința mitropolitană. Au vizitat apoi catedrala mitropolitană, tipografia și librăria eparhială, Institutul Teologic Universitar.

În aceeași zi, oaspeții au plecat la Păltiniș, făcînd în drum un popas la Casa memorială „Octavian Goga” și la mausoleul mitropolitului Andrei Șaguna de la Rășinari. La Păltiniș a fost vizitat Schitul și Stațiunea de odihnă.

În ziua de 17 martie, oaspeții și-au continuat drumul spre celelalte puncte pe care urmau să le viziteze în cuprinsul Mitropoliei Ardealului: Centrele eparhiale de la Alba Iulia, Cluj-Napoca și Oradea.

A. Jivi

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.